

**การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรม
ในการส่งเสริมประเพณีปอยส่างลอง***
APPLICATION OF MULTICULTURAL TOURISM CONCEPT
TO PROMOTE THE POI SANG LONG TRADITION

พระหลง อธิธิญาโน
Phra Long Itthiyano
นักวิชาการอิสระ
Independent Academic
Corresponding Author E-mail: Khurkhamlangkhur@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีปอยส่างลองของชาวไทใหญ่ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีปอยส่างลองเป็นพิธีบวชนาคที่สืบเนื่องจากพุทธประวัติเกี่ยวกับการออกผนวชของเจ้าชายสิทธัตถะมีขั้นตอนสำคัญ 3 วัน ได้แก่ วันรับส่างลอง วันรับแขก และวันบรรพชา โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ ส่างลอง (เด็กชายอายุ 7-14 ปี) การแต่งกายคล้ายเจ้าชาย และขบวนแห่ที่ยิ่งใหญ่ ประเพณีนี้สะท้อนโครงสร้างทางสังคม ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ แต่กำลังเผชิญปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ การวิจัยได้พัฒนา โมเดลการจัดการการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมผ่านประเพณีปอยส่างลอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. รากฐานทางวัฒนธรรม 2. มิติทางสังคม 3. ศักยภาพการท่องเที่ยว และ 4. กระบวนการมีส่วนร่วม แนวทางการประยุกต์ใช้ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนใน 4 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ควบคู่กับการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่เหมาะสมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้อัตลักษณ์พิเศษของพื้นที่ การผสมผสานองค์ประกอบทั้ง 4 อย่างสมดุลจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนที่สามารถรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้ได้ ขณะเดียวกันก็สร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่น

คำสำคัญ: แนวคิดการท่องเที่ยว; พหุวัฒนธรรม; ปอยส่างลอง; อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

Abstract

This academic article aimed to study the application of multicultural tourism concepts for promoting the Poi Sang Long tradition of the Tai Yai people, using documentary research and content analysis methods. The findings revealed that the Poi Sang Long tradition is a novice ordination ceremony inspired by Buddhist history concerning Prince Siddhartha's renunciation. The ceremony consisted of three important days: the day of receiving Sang Long, the day of receiving guests, and the ordination day. Key components included Sang Long (boys aged 7-14), prince-like attire, and grand processions. This tradition reflected the social structure, Buddhist faith, and cultural identity of the Tai Yai people, but faces challenges from social changes in the globalization era. The research developed the Multicultural Tourism Management Model through Poi Sang Long Tradition comprising four components: 1. cultural foundation, 2. social dimension, 3. Tourism potential, and 4. participatory process. The application approach should promote community participation in four aspects: decision-making, implementation, benefit sharing, and monitoring and evaluation, along with creating appropriate tourism image and developing creative tourism utilizing unique local identity. The balanced integration of these four components will lead to sustainable multicultural tourism development that preserves cultural values while generating economic and social benefits for local communities.

Keywords: Tourism Concept; Multiculturalism; Poy Sang Long; Cultural Identity

บทนำ

ประเพณีปอยส่างลองของชาวไทยใหญ่ สืบเนื่องมาจากแรงบันดาลใจจากพระชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้า ก่อนที่เจ้าชายสิทธัตถะจะออกผนวช พระองค์ทรงเป็นพระราชกุมารที่เพียบพร้อมด้วยความสุขและความมั่งคั่งในพระราชวัง ทรงได้รับการเลี้ยงดูอย่างประณีตท่ามกลางความหรูหราและได้รับการประดับประดาด้วยอาภรณ์และเครื่องประดับอันงดงาม (ธรรต ศรีรัตนบัลล์, 2558) เล่าว่า ตำนานปอยส่างลองมีที่มาจากเรื่องราวของหญิงม่ายและบุตรชายอัปลักษณ์ที่ต้องการบวชแต่ขัดสนทุนทรัพย์ จนพระอินทร์ (ขุนสิกกยา) ได้ช่วยอาบน้ำศักดิ์สิทธิ์ให้เด็กงดงาม และพระพรหม (ขุนสาंग) เนรมิตเครื่องทรงแบบพระโพธิสัตว์ (เจ้าอลอง) ทำให้เด็กได้ชื่อว่า ส่างลอง ซึ่งเป็นที่มาของชื่อประเพณีนี้ พิธีกรรม

ปอยส่างลองพยายามสื่อความให้เห็นการเปลี่ยนสถานะของพระพุทธรูปเจ้าจากวรรณะกษัตริย์ที่เพียบพร้อมไปด้วยทรัพย์สินสมบัติมาสู่เพศบรรพชิต เปรียบเสมือนเจ้าชายสิทธัตถะในวัยเยาว์ก่อนที่จะตัดสินใจออกบวช ในช่วงเวลาก่อนการออกบวช เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงพบเห็นเหตุทุกข์ทั้งสี่ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ซึ่งนำไปสู่การตระหนักรู้ถึงความทุกข์ในโลกและการแสวงหาหนทางดับทุกข์ พิธีกรรมลักษณะแบบนี้ปรากฏในกลุ่มไทอื่น ๆ ที่นับถือพุทธศาสนาด้วย เช่น ไทลื้อและไทยวนที่มีพิธีกรรมบอยบวชลูกแก้ว (ธรรต ศิริรัตนบัลล์, 2558) เปรียบเสมือนการจำลองเหตุการณ์ที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงสละเครื่องทรงและตัดพระเกศาเพื่อออกบวช สัญลักษณ์ในพิธีกรรมนี้จึงเป็นการระลึกถึงจุดเริ่มต้นของการแสวงหาหนทางพ้นทุกข์ของพระพุทธเจ้า และเน้นย้ำคุณค่าของการบวชเรียนเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา

ประเพณีปอยส่างลองเป็นพิธีกรรมสำคัญทางวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ที่แสดงถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและความผูกพันของสถาบันครอบครัว พรณิดา ชันธพัทธ์ และนันท์ชญา มหาพันธ์ (2558) ได้กล่าวถึง ความสะท้อนอัตลักษณ์ของชนชาติพันธุ์ไทที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง อัตลักษณ์เหล่านี้แสดงออกผ่านตำนาน เพลง ศิลปะการแสดง และความเชื่อต่าง ๆ ที่หล่อหลอมความเป็นตัวตน ในขณะที่ (ภาคภูมิ โพชะกะฤษณะ, 2566) กล่าวถึงยุคโลกาภิวัตน์ที่วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเพณีท้องถิ่นกำลังเผชิญปัญหาจากการเคลื่อนย้ายประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และค่านิยมของคนรุ่นใหม่ พลวัตความเป็นเมืองแทรกซึมสู่สังคมชนบท ทำให้ชุมชนต้องปรับตัวขณะพยายามรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิม อิทธิพลของวัฒนธรรมประชานิยมมีผลต่อเยาวชนอย่างมาก หากไม่เร่งอนุรักษ์ ทุนทางวัฒนธรรมในชนบทอาจสูญหายไปจากสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลให้แบบแผนการจัดงานปอยส่างลองในหลายพื้นที่ถูกปรับให้กระชับขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการสูญหายของรายละเอียดทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า

แนวคิดการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรม (Multicultural Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ตามที่สายรุ้ง ดินโคสูง และคณะ (2561) เสนอว่า การท่องเที่ยวแบบนี้ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม สร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวอีกด้วย ในขณะที่พระมหามงคลกานต์ จิตธมโม และอาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด (2563) ยังพบว่า การท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์และความเชื่อ ผ่านการยอมรับความแตกต่างบนพื้นฐานเสรีภาพ อดอคติ และเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่แม้จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือย้ายถิ่นฐาน แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ ภาษา และวัฒนธรรม

ดั้งเดิมของตน นอกจากนี้ (จักรดุลย์ เปาวิมาน, 2565) ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมสามารถช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นที่กำลังสูญหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ชุมชนพหุวัฒนธรรม ได้แก่ ต้นทุนด้านกายภาพ ความเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางศาสนา ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน บริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง และลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชน

ดังนั้น การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีปอยส่างลอง จึงเป็นทางออกที่ช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม สร้างคุณค่า และอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการท่องเที่ยว ประเพณีนี้สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้ชุมชน สำหรับชุมชนและสังคม ประเพณีนี้ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรม เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและศาสนา และเป็นเวทีถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเชิงนโยบาย การส่งเสริมประเพณีนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่มีการกระจายตัวในหลายประเทศ การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมจึงเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดี

แนวคิดทฤษฎีพหุวัฒนธรรม

แพร ศิริศักดิ์คำเกิง (2549) ได้กล่าวถึง สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) ว่าเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมตามเงื่อนไขทางประชากร หมายถึงสังคมที่มีประชากรตั้งแต่สองกลุ่มวัฒนธรรมขึ้นไป โดยแต่ละกลุ่มมีลักษณะวัฒนธรรมเป็นของตนเองมีอัตลักษณ์และชุมชนเฉพาะ แม้ว่าในบางครั้งอาจมีลักษณะที่ซ้อนทับกันระหว่างกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรมมักเกี่ยวข้องกับการพึงพิงทางอำนาจหรือความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ระดับการศึกษา อิทธิพลทางการเมือง

ในขณะที่ Rex (1996) ได้ให้ความหมายของ Multiculturalism ว่าเป็นความเชื่อในการยอมรับสิทธิของชนกลุ่มน้อยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การใช้ภาษาตามบริบทของครอบครัวและชุมชน การปฏิบัติตามหลักศาสนา การจัดการความสัมพันธ์ในครอบครัว และท้องถิ่นด้วยวิธีของตนเอง รวมถึงการรักษาธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน อีกทั้ง (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ม.ป.ป.) กล่าวถึงพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) หมายถึง การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความ

หลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา เชื้อชาติ หรือวิถีชีวิต โดยที่แต่ละกลุ่มสามารถรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้ได้ และส่งเสริมการยอมรับและเคารพในความแตกต่างระหว่างกัน นอกจากนี้ สมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association, 2017) ได้กำหนดแนวทางพหุวัฒนธรรมที่เน้นการยอมรับและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการปรับตัวในบริบทที่แตกต่างกัน

อรรถกร จิตกุล (2561) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้รับรู้ปัญหาและได้รับผลกระทบโดยตรงจากการท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้และจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ทั้งยังช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ เกิดความสะดวกรวดเร็วและลดความขัดแย้ง สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ตามที่ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2564) เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง (High Value Society) โดยมีแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมและยกระดับอัตลักษณ์ความเป็นไทยให้เป็นจุดแข็งทางการท่องเที่ยว ตลอดจนการกระจายผลประโยชน์และความเจริญทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

สรุปได้ว่า เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายวัฒนธรรมตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป โดยแต่ละกลุ่มมีอัตลักษณ์และวัฒนธรรมเฉพาะแม้จะมีการซ้อนทับกัน ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาจไม่เท่าเทียมกันด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมพหุวัฒนธรรม เน้นการยอมรับสิทธิของชนกลุ่มน้อยในการใช้ภาษา ปฏิบัติตามหลักศาสนา และรักษาประเพณีของตน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ประเพณีปอยส่างลองและบริบททางสังคมวัฒนธรรม

1. ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีปอยส่างลอง

ประเพณีปอยส่างลองเป็นประเพณีบวชลูกแก้วหรือการบวชเณรในวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่หรือชาวไต ซึ่งมีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระราหุล ซึ่งเป็นพระโอรสของพระองค์บวชเป็นสามเณรองค์แรกในพระพุทธศาสนา การบวชเณรจึงได้รับการสืบทอดมายาวนานกว่า 2,500 ปี ดังที่

(ปิ่น บุตรี, 2566) ได้อธิบายถึงคำว่า ปอย แปลว่างานหรือประเพณี ส่วนคำว่า ส่าง เพี้ยนมาจาก ส่างหรือขุนส่าง หมายถึง พระพรหม หรืออีกความหมายหนึ่งมาจากคำว่า เจ้าส่าง ซึ่งหมายถึงสามเณร ลอง มาจาก อลอง หมายถึง พระโพธิสัตว์ ที่เป็นหน่อเนื้อเชื้อไขพระพุทธรเจ้า หรือราชบุตร ส่างลอง หมายถึง ลูกแก้วหรือเด็กชายที่บวชเป็นสามเณร ประเพณีนี้มีการพัฒนารูปแบบเฉพาะในวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ในรัฐฉาน ประเทศพม่า และได้รับการสืบทอดปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและบางพื้นที่ทางภาคเหนือของไทย

ประเพณีปอยส่างลองมีความโดดเด่นตรงที่เด็กชายจะถูกแต่งกายอย่างสวยงาม คล้ายเจ้าชาย มีขบวนแห่แหรอบหมู่บ้านอย่างยิ่งใหญ่ก่อนเข้าสู่พิธีบวช สะท้อนให้เห็นถึงการเทิดทูนพระพุทธศาสนาที่สืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่เชื่อว่าการบวชเป็นกุศล อันประเสริฐ มักจัดขึ้นในช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายนของทุกปี นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ประเพณีนี้ยังคงได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาให้เข้ากับยุคสมัย ปัจจุบันนอกจากจะเป็นพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว ยังได้กลายเป็นเทศกาลสำคัญทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวไทยใหญ่ที่มีความเชื่อมโยงกับพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคแรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน

2. องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีกรรม

โดย ปิ่น บุตรี (2566) ได้เล่าถึงประเพณีปอยส่างลองว่ามืองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย ส่างลอง ซึ่งเป็นเด็กชายอายุ 7-14 ปีที่จะบวชเป็นสามเณร เครื่องแต่งกายอันสวยงามคล้ายเจ้าชายพร้อมเครื่องประดับ ผ้าหรือพาหนะสำหรับส่างลองในขบวนแห่ที่ค้ำหรือร่มทองคำกางกันแดด ที่สำคัญคือจะต้องมีตะเปส่างลอง หรือตะเป เป็นพี่เลี้ยงส่วนตัวคอยดูแลส่างลองอย่างใกล้ชิด พร้อมให้เด็กขี่คอไปตลอดไม่ยอมให้เท้าเด็กแตะพื้นดิน แม้กระทั่งตอนเข้าห้องน้ำ ตะเปก็ต้องให้เด็กขี่คอพาเข้าไป ตะเปต้องให้ส่างลองขี่คอไปตลอด แม้กระทั่งยามไปเข้าห้องน้ำเปรียบเหมือนเจ้าชายองค์น้อยคนหนึ่ง คือต้องมีคนรับใช้อย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ในขบวนแห่ที่ประกอบด้วย จีเจ้ (กังสดาล) ม้าเจ้าเมือง เทียนเงิน เทียนทอง พุ่มเงิน พุ่มทองอยู่ต่อง ปานต่อง หม้อน้ำตา อัฐบริวาร ต้นตะเปส่า (เครื่องใช้สอย) ปูกเข้าแตก ขบวนการรำนก รำโต ดนตรีพื้นบ้านจะมีกลอง ฆ้อง ฉาบ ตีพร้อมกันเป็นจังหวะ ขบวนส่างลอง พร้อมด้วยเครื่องญาติและชาวบ้าน

พิธีกรรมมีขั้นตอนที่แบ่งออกเป็นหลายวันที่นิยมจัดกัน 3-7 วัน แล้วแต่เจ้าภาพจะกำหนด โดยปัจจุบันนิยมจัดกัน 3-4 วัน ตามสถานการณ์ โดยเริ่มจากช่วงเตรียมงานเป็นเดือนๆก่อนถึงวันงานมีการเตรียมสถานที่ อาหาร เครื่องไทยทาน เชิญแขกและญาติพี่น้อง รวมถึงซ้อมขั้นตอนกับเด็กที่จะบวช

วันแรกเป็นวันฮ้างส้างลอง หรือวันรับส้างลอง โดยตอนเย็นก่อนวันรับส้างลอง จะเป็นพิธีโกนผม ขอขมาพ่อแม่ ต่อจากนั้นในวันรุ่งขึ้นเป็นวันรับส้างลอง จะมีพิธีการ อาบน้ำเงิน อาบน้ำทอง อาบน้ำส้มป่อย แต่งหน้าแต่งตัวกันอย่างเจ้าชายองค์น้อยตั้งแต่ เช้ามีด 04.00-05.00 น. โดยประมาณ โดยมีการรับศีล 5 จากพระสงฆ์ จากนั้นส้างลอง ทั้งหมดจะขึ้นขี่คอตะแบกแห่ไปยังวัดต่างๆ เพื่อนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกราบขอขมาลาโทษ ศาลเจ้าเมือง รวมถึงต้องไปนมัสการพระผู้ใหญ่นอกจากนี้ส้างลองยังต้องไปเยี่ยมเยียนบ้านญาติเพื่อขอขมาลาโทษ อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างสิริมงคลแก่เจ้าของบ้านอีกด้วยส่วนบ้านใดที่จะให้ส้างลองมาเยือนบ้าน จะต้องไปร่อนหน้าบ้านของตนเอง เพื่อเชื้อเชิญส้างลองเข้ามาอยู่ในบ้านเพื่อเสริมสิริมงคล เจ้าบ้านจึงมีการเลี้ยงต้อนรับด้วยอาหารเครื่องดื่ม รวมทั้งมีการผูกข้อมือสู่ขวัญส้างลอง

วันที่สอง คือ วันขามแขก หรือวันรับแขก หรือจะเรียกว่า วันแห่โคหลู้ (แห่เครื่องไทยธรรม) ในวันนี้จะมีพิธีสำคัญคือ การแห่ขบวนโคหลู้ หรือการแห่เครื่องไทยธรรม พร้อมด้วยอัฐบริวารต่าง ๆ ส่วนมากจะเริ่มแห่จากบ้านเจ้าภาพใหญ่ หรือโรงเรียนไปยังวัด นิยมแห่รอบศาลาการเปรียญกันแห่ 3 รอบก่อน และขอขมาพระสงฆ์ ในช่วงเย็นจะมีพิธีการผูกข้อมือเรียกขวัญรับส้างลอง ในพิธีนี้มีจุดเด่นที่สำคัญคือพ่อแม่ส้างลองต้องป้อนข้าวส้างลอง ซึ่งจะมีเมนูอาหาร 12 ชนิด ผัก 12 หมี่ โดยพ่อแม่หรือญาติพี่น้องจะเป็นคนป้อนอาหารทั้ง 12 ชนิด เมื่อป้อนกับข้าวครบทั้งหมดแล้ว จากนั้นให้ส้างลองกินเอง บางคนอาจจะคิดว่าทำไมส้างลองกินข้าวเย็นได้ เพราะว่าส้างลองยังถือศีล 5 อยู่ จนกว่าจะได้บรรพชาเป็นสามเณรถึงจะถือศีล 10

ในวันที่สาม วันสุดท้าย วันขามส้าง หรือวันหลู้ ซึ่งเป็นพิธีอันสำคัญในการบรรพชาเป็นสามเณร หรือเรียกอีกอย่างว่าวันขามส้าง ในวันนี้ก็จะมีพิธีเริ่มแห่ขบวนจากบ้านเจ้าภาพใหญ่ไปยังวัด และแห่รอบศาลาการเปรียญ 3 รอบ ก่อนขึ้นศาลาการเปรียญ ทำพิธีบรรพชาเป็นสามเณร ซึ่งคล้ายกับเจ้าชายสิทธัตถะก่อนที่จะออกผนวชไปตัดผมที่ฝั่งแม่น้ำอโนมา โดยมอบเครื่องประดับต่าง ๆ พร้อมด้วยม้า ให้นายฉันทะนำกลับไปยังพระราชวัง ในขณะที่ (ชมรมพุทธศาสตร์สากล, 2564) ได้อธิบายว่าพระองค์ได้ทรงอธิษฐานว่า ถ้าเราจักได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอให้พระเกศาของเราจงตั้งอยู่ในอากาศ แต่ถ้าไม่สามารถจะตรัสรู้ได้ก็ขอให้พระเกศานี้ตกลงบนพื้นดิน แล้วทรงโยนพระเกศาขึ้นไปอยู่ในอากาศ พระอินทร์ทรงเอาผอบแก้วรับไว้ แล้วนำไปประดิษฐาน ณ จุฬามณีเจดีย์ ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เจ้าชายสิทธัตถะทรงรับบาตรและจีวรจาก ฌฎิการพรม แล้วครองเพศบรรพชิตออกแสวงหาทางพ้นทุกข์จนได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

3. บริบททางสังคมวัฒนธรรม

ประเพณีปอยส่างลองเป็นพิธีกรรมที่มีความลึกซึ้งและสะท้อนบริบททางสังคม วัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่หรือไตหลายประการ ในด้านโครงสร้างทางสังคม ประเพณีนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในระบบครอบครัวและเครือญาติที่เข้มแข็ง พิธีการบวชส่างลองมักเป็นงานใหญ่ที่รวมญาติพี่น้องจากที่ต่าง ๆ ให้มาร่วมงาน เป็นการสร้างความสามัคคี และกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การที่พ่อแม่ต้องอุปการะลูกให้ได้บวชเรียนยังสะท้อนถึงความรับผิดชอบของผู้ปกครองที่มีต่อบุตรหลานในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ในมิติทางศาสนา ประเพณีนี้แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาอย่างลึกซึ้งในศาสนาพุทธของชาวไทยใหญ่ การบวชลูกชายถือเป็นการสร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่และเป็นการทดแทน บุญคุณมารดาบิดา นอกจากนี้ยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไป เด็กชายที่ผ่านการบวชจะได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอน วัตรปฏิบัติ และระเบียบวินัยทางศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ประเพณีปอยส่างลองแสดงให้เห็นถึงการแบ่งปันทรัพยากรและความมั่งคั่งในชุมชน เนื่องจากการจัดงานต้องใช้ทุนทรัพย์มาก แต่ด้วยระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้ครอบครัวที่มีฐานะไม่ร่ำรวยก็สามารถจัดพิธีให้ลูกหลานได้ ปัจจุบันประเพณีนี้ยังส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในแง่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปอยส่างลองเป็นเครื่องแสดงความเป็นชาวไทยใหญ่ที่ชัดเจน ผ่านการแต่งกาย ดนตรี อาหาร และพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ประเพณีนี้ช่วยธำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ไว้ ขณะเดียวกันก็เปิดพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ รวมถึงคนไทยกลุ่มใหญ่ของประเทศ

ประเพณีปอยส่างลองยังมีการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แม้ยังคงรักษาแก่นของพิธีกรรมไว้ แต่รายละเอียดบางประการมีการปรับให้เข้ากับยุคสมัย เช่น การใช้รถยนต์แทนม้าในขบวนแห่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และการจัดงานในรูปแบบที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างคุณค่าดั้งเดิมกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ ปัจจุบัน ประเพณีปอยส่างลองได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญและเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ทำให้ประเพณีนี้มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

สรุปได้ว่า ประเพณีปอยส่างลองเป็นพิธีบวชเณรของชาวไทยใหญ่ที่สืบทอดมากกว่า 2,500 ปี มีความโดดเด่นที่เด็กชายจะแต่งกายคล้ายเจ้าชายและมีขบวนแห่อย่างยิ่งใหญ่ พิธีกรรมมักจัดเป็นเวลา 3-4 วัน เริ่มจากวันรับส่างลอง วันรับแขก และวันบรรพชา สะท้อนโครงสร้างทางสังคม ความศรัทธาในพุทธศาสนา และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทย

ใหญ่ แม้จะมีการปรับตัวตามยุคสมัย แต่ยังคงรักษาแก่นของพิธีกรรมไว้และได้พัฒนาเป็น
ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมได้กลายเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของหลายประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์
และวัฒนธรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์จึงเป็นหัวใจ
สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์
วัฒนธรรมดั้งเดิม การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และการตอบสนองความต้องการของ
นักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

อัสลินาร์ อุเซ็ง และอชิป จันท์สุริย์ (2566) ได้นำเสนอแนวทางการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมในจังหวัดปัตตานีผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
โดยเชื่อมโยงกับนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึง
ความสำคัญของการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม
4 ด้านที่ครอบคลุมตั้งแต่การตัดสินใจพระราชกฤษฎีกา การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และ
การติดตามประเมินผล แนวทางดังกล่าวได้สร้างความสมดุลและยั่งยืนใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่
มิติเศรษฐกิจที่ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชน มิติสังคมวัฒนธรรมที่พัฒนาคุณภาพชีวิตและ
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และมิติสิ่งแวดล้อมที่สร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติ

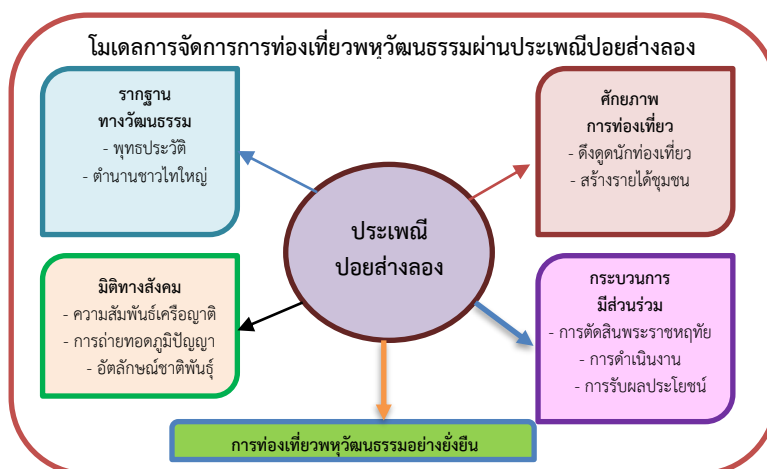
ในขณะที่ งานวิจัยของศรายุทธ ทองหมั่น และคณะ (2566) ได้มุ่งเน้นไปที่การสร้าง
ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของจุดหมายปลายทาง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์
การตลาดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ ทัศนคติ อารมณ์และ
ความคิดของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดของอัสลินาร์ อุเซ็ง
และอชิป จันท์สุริย์ (2566) ในแง่ของการให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ แต่เพิ่มมิติด้าน
การตลาดและการสื่อสารที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละวัฒนธรรม โดยเสนอว่าการสร้าง
แคมเปญการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวจะช่วยเพิ่มการรับรู้
และสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นอกจากนี้ยังเน้นความสำคัญของการส่งเสริมมิติทาง
อารมณ์ผ่านการขายและการกระตุ้นอารมณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ซึ่งส่งผลโดยตรง
ต่อพฤติกรรมความตั้งใจของนักท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของการแนะนำต่อ การตัดสินใจพระราช
กฤษฎีกาเยี่ยมชม และการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

นอกจากนี้ สุกานดา ถิ่นฐาน และอนุชา แฟงเกสร (2566) ได้นำเสนอแนวคิด
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้อัตลักษณ์พิเศษของพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ และ

ทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเป็นจุดขาย งานวิจัยนี้ต่อยอดจากแนวคิดของสองงานวิจัยก่อนหน้า โดยเสนอว่าการท่องเที่ยวรูปแบบนี้สร้างความยั่งยืนแก้ปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ปัญหาขยะ และการขาดความเข้าใจเชิงลึกในวัฒนธรรมของพื้นที่ กลยุทธ์ที่นำเสนอเน้นการสร้างคุณค่าทางสังคมพหุวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังเสนอการนำศิลปะการออกแบบมาสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวปัจจุบันที่ต้องการความเป็นส่วนตัว สถานที่ที่ไม่พลุกพล่าน และการได้ใกล้ชิดธรรมชาติ

สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม จำเป็นต้องบูรณาการแนวคิดหลายด้านเข้าด้วยกัน ทั้งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน การสร้างภาพลักษณ์และการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และการพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ การผสมผสานแนวคิดเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ที่แสวงหาประสบการณ์เรียนรู้วัฒนธรรมอย่างแท้จริง และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 โมเดลการจัดการการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมผ่านประเพณีปอยส่างลอง

โมเดลนี้นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้านที่หลอมรวมการจัดการประเพณีปอยส่างลองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนโดยมีประเพณีปอยส่างลองเป็นแกนกลางเชื่อมโยงทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกัน

1. รากฐานทางวัฒนธรรม

ความเข้มแข็งของประเพณีปอยส่างลองวางอยู่บนรากฐานทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง ได้แก่ พุทธประวัติเกี่ยวกับการออกผนวชของเจ้าชายสิทธัตถะและตำนานของชาวไทใหญ่ เรื่องหญิงม่ายกับบุตรชายที่ได้รับการช่วยเหลือจากพระอินทร์และพระพรหม รากฐานนี้ทำให้ประเพณีมีความหมายทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งและมีเรื่องเล่าที่น่าสนใจสำหรับการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

2. มิติทางสังคม

ประเพณีปอยส่างลองสะท้อนโครงสร้างทางสังคมของชาวไทใหญ่ผ่านความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติที่เข้มแข็ง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน และการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น พิธีกรรมนี้เป็นเครื่องมือในการรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่ในบริบทของสังคมไทยที่หลากหลาย

3. ศักยภาพการท่องเที่ยว

ประเพณีปอยส่างลองมีศักยภาพสูงในการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยความงดงามของขบวนแห่ การแต่งกายที่สวยงาม และพิธีกรรมที่มีเอกลักษณ์ การพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยสร้างรายได้ให้ชุมชน กระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น และสนับสนุนธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และสินค้าที่ระลึก

4. กระบวนการมีส่วนร่วม

การจัดการประเพณีปอยส่างลองให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ตั้งแต่การตัดสินใจพระราชทาน การดำเนินงาน และการรับผลประโยชน์ ทั้งจากคนในชุมชนชาวไทใหญ่ กลุ่มชาติพันธุ์อื่นในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การผสมผสานทั้ง 4 องค์ประกอบนี้อย่างสมดุลจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนที่สามารถรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้ ขณะเดียวกันก็สร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้คนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม

สรุป

ประเพณีปอยส่างลองเป็นพิธีกรรมสำคัญของชาวไทยใหญ่ที่สืบเนื่องจากแรงบันดาลใจจากพระชาติของพระพุทธเจ้า โดยเด็กชายอายุ 7-14 ปีที่จะบวชเป็นสามเณรจะได้รับ การแต่งกายอย่างงดงามคล้ายเจ้าชาย ก่อนจะสละเครื่องประดับและตัดผมเพื่อเข้าสู่ สมณเพศ สะท้อนเหตุการณ์ที่เจ้าชายสิทธัตถะออกผนวช พิธีกรรมนี้มีขั้นตอนสำคัญ คือ วันฮับส่างลอง (วันรับส่างลอง) วันข่ามแขก (วันรับแขก) และวันข่ามส่าง (วันบรรพชา) ซึ่งมี องค์ประกอบสำคัญทั้งการแห่ขบวน การแต่งกาย และพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณีนี้ สะท้อนบริบททางสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ทั้งในด้านความสัมพันธ์ครอบครัว ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา การแบ่งปันทรัพยากร และการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรม แต่กำลังเผชิญปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและค่านิยมในยุคโลกาภิวัตน์

แนวทางการนำประเพณีปอยส่างลองมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรม สามารถทำได้โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนใน 4 ด้าน คือ การตัดสินใจพระราช อนุญาต การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ซึ่งจะช่วยสร้าง ความสมดุลและยั่งยืนทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการ สร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ ทัศนคติ อารมณ์ และความคิดของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างแคมเปญที่เพิ่มการรับรู้และ ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นอกจากนี้ ควรพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้อัตลักษณ์ พิเศษของพื้นที่และทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ตอบสนองพฤติกรรม นักท่องเที่ยวปัจจุบัน และนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2564). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยว แห่งชาติ.
- จักรดูลย์ เปาวิมาน. (2565). *แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนวัดโกลาส จังหวัดนครพนม* (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชมรมพุทธศาสตร์สากล. (2564). *พุทธประวัติ*. สืบค้น 13 มีนาคม 2568, จาก <https://www.ibsofficial.com/buddhist-history/#:~:text=อริยฐานเป็น,บวรพชิต,จากนั้น%20ทรงอริยฐานว่า>

- ธรรต ศิริรัตนบัลล์. (2558). ปอยส่างลอง : สัญลักษณ์และความหมายทางสังคมของชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารไทยศึกษา*, 11(2), 97-98.
- ปิ่น บุตรี. (2566). ปอยส่างลอง แม่ฮ่องสอน งานบวชเณรน้อยอานิสต์สูงล้ำ จากพลังศรัทธาของชาวไทใหญ่. สืบค้น 13 มีนาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/o0V19>
- พรณิดา ชันธพัทธ์ และนันท์ชญา มหาจันทร์. (2558). การปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมความเชื่อ และอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 23(41), 179-199.
- พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม และอาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด. (2563). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(3), 46-59.
- แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง. (2549). *แนวคิดพหุวัฒนธรรม Multiculturalism*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาคอัศม์ โปชะกฤษณะ. (2566). โลกาวัดกับผลกระทบต่อวัฒนธรรมในสังคมชนบท. *วารสาร มจร.ทริภูมัยปริทรรศน์*, 7(3), 213-214.
- ศรายุทธ ทองหมั่น และคณะ. (2566). การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยวของประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(6), 2546-2558.
- ศุภญ์เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (ม.ป.ป.). *พหุวัฒนธรรม*. สืบค้น 13 มีนาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/laHBu>
- สายรุ้ง ดินโคกสูง และคณะ. (2561). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำชีเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนชนตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*, 13(2), 213-221.
- สุกานดา ถิ่นฐาน และอนุชา แฝงเกสร. (2566). สร้างสรรค์ สุข : การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นที่วัฒนธรรมเพื่อสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในความปกติใหม่จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 43(2), 1-13.
- อรรถกร จตุกุล. (2561). บทบาทของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษาชุมชนวนอุทยานเขากระโดง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 10(1), 167-182.
- อชลิณาร์ อุซึ้ง และอชิป จันทรสุริย์. (2556). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษาชุมชนท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี. *วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 1(2), 100-116.

American Psychological Association. (2017). *Multicultural guidelines: An ecological approach to context, identity, and intersectionality*.

Retrieved March 13, 2025, from <https://shorturl.asia/bJQ3w>

Rex, J. (1996). *Ethnic minorities in the modern nation state*. Basingstoke: Macmillan.